

Izhaja

vsak četrtek (po potrebi tudi večkrat) z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankirajo in pošljajo uredništvu lista »Mir« v Celovec, Pavličeva ulica št. 7. Osebni pogovor od 11. do 12. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo. Dopisom je treba za odgovor priložiti poštno znamko.

Nefrankirani dopisi se ne sprejmejo.

MIR

Glasilno koroških Slovencev

Velja

za Jugoslavijo . . . K 10—
» ostalo inozemstvo » 15—
za celo leto.

Naročnina naj se plačuje vnaprej. Posamezna številka velja 20 h.

Za oglasila se plačuje po 10 h, med besedilom po 20 h za 1 cm² vsakokrat; minimum 24 cm². — Za poslano se plačuje po 15 h, za parte, zahvale in izjave ter za oglase med besedilom po 20 h za 1 cm². — Za male oglase se plačuje po 4 h, debelo tiskano 6 h za besedo vsakokrat; minimum 40 h. Za izvestilo pri upravništvu 40 h posebej. Vprašanjem je za odgovor priložiti znamko.

Denar naj se pošilja na naslov: Upravištvu lista »Mir« v Celovec, Vetrinjsko obmestje št. 26. Poštnohраниčni račun št. 96.232.

Leto XXXVIII.

Celovec, 12. aprila 1919.

Št. 15

Od kod ruski boljševiki?

Važno je, da vemo, od kod izvira moderni socialni pojav boljševizma in od kod ima boljševizem tako privlačno moč, da se tako hitro razširja in raste kakor gobe po dežju.

Boljševištvu so vzgojile države same. Drzna trditev, kaj ne. Bomo takoj dokazali. Ruska: Ruska država — carstvo je bila državna naprava in uredba, ki že davno ni odgovarjala socialnim potrebam in zahtevam. Car je bil despot-samovladar kljub dumi, to je ruskemu državnemu zboru. Ruski činovnik (uradnik) je vladal kakor je hotel, rusko uradništvo je bilo čisto korumpirano (pokvarjeno, podkupljivo) in je brezvestno vladalo, kakor je hotelo. Ruska zemlja je bila v rokah veleposestnikov — žlahčičev in v posesti države in cerkve in carske rodbine ter judov in bogate denarne aristokracije. Ruski kmet pa je je ječal, zdihoval pod duševnim in telesnim pritiskom, stradal je duševne in telesne hrane, čakal je rešitve, odrešenja iz jarma spon, kajti bil je pravi suženj, ker on je bil pravi tlačan, rob svojih graščakov, ki so imeli več kot dve tretjini svete ruske zemlje v svojih rokah. Vse to je ruski kmet videl, občutil na svojem lastnem telesu in duši. Ravno tako tudi ruski tovarniški delavec, ki je bil v rokah ruske denarne aristokracije (kapitalizma). Oba sta videla velike ruske socialne (družabne) krivice, ki se godé ruskemu narodu. Oba stanova sta videla, kako dela rusko uradništvo na škodo države, kako izmozgava plemstvo ubogega kmeta-tlačana, kako pije delavsko kri ruski krvoses, denarni judovski kapitalizem. In vse to se je godilo dolgo, dolgo — več sto let!

Minule so revolucije, vojske, upori, puniti, nemiri, štrajki, demonstracije. Vse se je zatrla z vojaštvom, militarizmom, ki je bilo še zvesto carstvu.

Pride svetovna vojska 1914—1919! Ruska država — ruski car — gre v vojsko, je sam vrhovni poveljnik cele milijonske armade. Oba pričakujeta, da v tej vojski zmagata ruski car,

kakor tudi ruski trpin — kmet in delavec. Prvi hoče rešiti svoj stan, svojo rodbino — drugi pa upa na tihem rešiti — priboriti si tudi svoj tron t. j. svojo zemljo, svojo posest in prostost, katero je že davno, davno krvavo priposestoval. Rusija se bori pravzaprav za svojo svobodo, za in proti socialni krivici, ki je bila nakopičena v ruskem državnem telesu. Udeležba Rusije na vojni 1914—1919 je udeležba vzhodnega zastaranega fevdalizma v družbi z zapadnim, t. j. francoskim in angleškim modernim kapitalizmom proti dvem starim na pol fevdalnim državam, t. j. Avstrija in Nemčija, ki sta bili tudi še daleč zaostali za modernim socialnim razvojem človeške družbe.

Vojna traja in je neče biti ne konca ne kraja. Listje odpada že drugo, že tretjo (četrt, peto) jesen, a naši fantje še vedno v zemeljskih rovih in zakopih, v visokih gorah v snegu, mrazu in blatu, pri morju v vročini in žeji. Ravno tako tudi ruski mušik, ki ne uvidi, zakaj se bojuje, ko leži doma več kot dosti zemlje proste, nezorane, neobdelane za vse mnogoštevilne ruske državljane — za bogate in revne. To vse je ruski vojak videl, čutil in krvavo občutil. In moral je dalje v boj, v klavnico, na morišče, kakor nedolžno jagnje. Milijone žrtev je zahtevala krvava morija samo pri Rusih — doma in v vojski. Vojna sreča se je nagibala zdaj na to zdaj na ono stran — zdaj je ruska masa zmagoslavna, zdaj nemško-avstrijska, kajti v vojni je in bo odločevala le premoč, vojna umetnost, znanost in zvičajnost, to so le čednosti in kreposti, ki pridejo še le tedaj v poštev in veljavo, če je armada zdrava, močna in zanesljiva. Ruski mušik, ruska masa zmaguje, je že blizu Budimpešte — blizu Dunaja. Avstrija, avstrijska masa je v nevarnosti. Na višku vojne smo! Ruska armada se zapiči v Karpate. Masa se razdeli na obširno rusko fronto, ob morju, v Kavkazu, ob Rumuniji, Avstriji, Nemčiji! Avstrija zbere vse, kar leze ino grede, — vrže Rusijo nazaj l. 1915. — ruske žrtve so ogromne. Ruski vojak-kmet in delavec, ki sta bila cel čas vojske bolj apatična (skoro nasprotna) vojski kakor navdušena, sta polom mirno gledala in pričakovala

skorajšnje rešitve — konca vojske. Ruska armada je bila v razsulu, v razpadu že l. 1916. Zakaj? Prvič doma velika socialna krivica, drugič v armadi korupcija, nepoštenost, brezsrčnost, neusmiljenost, kakor v avstrijski armadi. Ruski oficier, mali in veliki, je okradel in ogoljufal rusko državo, kadar in kjer je le mogel. Oficirji vsega dovolj, moštvo nič, je stradalo, prezebalo. Moštvo je umiralo, častništvo se je skrivalo za fronto. Ruski mušik je vse to videl, kakor majhni otrok, dokler je še nedolžen, se v hudobni družbi hitro pokvari. Ruska armada, moštvo se je pokvarilo, demoraliziralo na „lepih, čednosti polnih“ vzgledih ruskih oficirjev. Ruski vojaki so videli, da gre samo za rešitev „boljših“ stanov, za rešitev trona in carja, za rešitev ruskega plemstva, veleposestva in judovskega kapitalizma, vse to je dobro vedelo in videlo in po krivdi svojih lastnih učiteljev-vzgojiteljev ruskih generalov in častnikov vzgojeno k tatvini, k nemoralu, nepoštenosti, je začelo „odpovedovati“, je začelo dezertirati, krasti, ropati, se vračati s fronte domov, ruska armada je odpovedala, ruski vojak se je vrnil domov, večina — boljševiki — so sklenili, da razlaste veleposestva, si razdele sveto rusko zemljo, rusko bogastvo, vlado in državo! Nedisziplinirana masa, razjarjeno nevoljno vojaštvo, ki je trpelo več sto let — zadnja tri leta, to je bila le zadnja krvava, žalna epizoda, dogodek — ruska duša se je dvignila, se je oprostila duševnih spon, telesnih vezi in okov. Ruski vojak-kmet je postal po svoji večini boljševik, to je, začel si je prilascati to, kar so si drugi (plemičji) prilascali že cel čas ruskega življenja: užitek ruske zemlje, katero je on sam obdeloval z znojem, potom svojega obraza in z žulji svojih rok. Iz sužnosti je padel — skočil v prostost, zlato svobodo, iz mrzlega pola socialne krivice na južni vroči pol samovlade. Zato se je ruski boljševizem razvijal v tako jasnih, značilnih obrisih. Ruski boljševizem je vzgojila ruska država — vlada sama, pospešila ga je samo še nesrečna vojska. Boljševištvu na Ruskem ni nič drugega, kakor revolucijouarno zenačenje tisočletnih socialnih krivic.

Podlistek.

Po štirih mesecih.

(Vtis s pota. — Poroča J. D., župnik-begunec.)

Ker kot begunec vživam nevesele počitnice, porabil sem čas in lepo vreme, da malo pogledam po spodnjekoroških dolinah in planinah. Že pri begu pred nemškimi tolpmi prepričal sem se, da je najbolje, zanesti se na svoje lastne noge, in tako sem tudi tokrat peš ubral pot pod noge.

Predvečer sv. Gregorja primahal sem iz prijaznega Šoštanjca v Šaleški dolini k Sv. Križu. Sv. Križ, v višini nad 1000 metrov, z lepo cerkvijo, je pravi biser slovenskih planin. Na tisoče in tisoče pobožnih Štajercev in Korošcev roma ob raznih shodih k Sv. Križu iskat pomoči in tolažbe. Na praznik presv. Jezusovega Srca lansko leto je bilo obhajanih nad 1600 vernikov. Pa tudi turist in ljubitelj narave divi se tukaj nad nepopisno lepoto naših planin.

Na sv. Gregorja je prvi shod. Letos pa je bil to res prvi pomladanski dan. Vse okoli in okoli je bilo že kopno, in kmalu je tudi ljubo jutrnjo sonce obsevalo z nenavadno toploto planinski svet.

Po opraviu udariva jo z nekim Črnjanom, Veselkovim z Ludrančevega vrha, proti Črni. Računa se štiri ure. Kdor pa hoče priti v treh, pa tudi pride, če ima še „prve“ noge. Peljati se pa ne moreš, k večjem z zrakoplovom. Pot gre zdaj navzdol, zdaj navzgor, prava planinska steza. Ko sva se nagnila s Kramarce navzdol proti Črni,

je ležal po osojah še povsod sneg. Spremljevalec mi je pripovedoval svoje dogodke iz ruskega ujetništva, razlagal trudapolno obdelovanje planinske zemlje naših gorjanskih kmetov in se poslovil proti Ludrančevemu vrhu. Pravi pošteni planinski sin, ki ga ni pokvarila ne vojska, ne ujetništvo.

Črna. Prijazna vas, bolj trgu podobna, z lepimi, zidanimi hišami. Pred nekaj leti je velik požar uničil polovico hiš, in tako ima zdaj Črna z novimi poslopji prav veselo, prazniško lice. Prav čedna in zadosti prostorna je župna cerkev sv. Ožbalta, zavetnika rudarjev, ki je že iz novejšee dobe. Ko so jo nekdanj poskušali, ali je akustična, moral je tedanji mežnar na prižnico, da bi slišali, kako bo odmeval glas. Začel je še prav pogumno, pa kmalu ga je „zavižalo“. Črnjani so nekdanj radi in pridno zahajali v cerkev, pa pravijo, da je vojska tudi nje nekoliko „zmešala“. Ker so med vojno imeli le bolj telesne vaje, bi ne škodilo, če bi zdaj začeli tudi duhovne.

Črna je kakor majhna prestolnica v planinskem kotlu. Dve dolini peljete v njo, ena s Kramarce, odkoder sem prišel jaz, ena od nasprotne strani, od Koprivne, po tretji tesni dolinici pa hiti vesela Meža med skalami in gorskimi velikani proti Možici in Prevaljam. Črnjani so prijazni in veseli ljudje. Radi pojejo pa tudi pijejo. Pa zdaj je hudò, ker je vince dragò.

Delavske razmere.

V Črni in sosedni Možici, pa tudi v Prevaljah in Guštanju je veliko delavcev. Na Peci kopljejo svinčeno rudo, katero potem topijo in vlivajo svinec. Delo je težko, zlasti v topilnici,

pri pečeh. Pričakovati bi bilo, da bodo delavci delu primerno tudi zaslužili. Ali škandal je, kako malo zaslužijo, tako da jim v očigled sedanje draginje ni mogoče izhajati. Zaslužek je v Črni, Možici in Prevaljah od 4—6 K, v Guštanju nekoliko višje, do 8 K. Vsa ta podjetja so dosedaj še v zasebnem obratu, rudnik v Črni in Možici ima v posesti Unija, — guštanjško železolivarno pa grof Henkel-Donnersmark. Skrajni čas je, da država SHS prevzame vsa ta industrijska podjetja v svoj obrat in da delavcem pravičen zaslužek, kakor ga na primer imajo v državnih podjetjih, kjer zasluži delavec od 10—30 K. Delavstvo, ki tukaj trpi veliko pomanjkanje, je seveda zelo nezadovoljno, in tako ima socialna demokracija, ki je vabi v svojo organizacijo, precej lahko delo. Tudi proticerkveni duh se med delavci v možiški dolini močno širi. Dobro, da so po vseh teh župnijah nameščeni čuječi, delavni in modri duhovniki, ki vestno vršijo svoje dušno-pastirske dolžnosti.

Kmečki stan.

Po celi možiški dolini se snujejo kmetijske podružnice. Najbolj se trudi za to iz Št. Lipša pri Rajneku pregnani župnik, č. gosp. Razgoršek. Kmetje, organizirajte, združujte se! Delavci se organizirajo in potegujejo za pravični zaslužek in druge pravice. Vsak jim privošči, da dosežejo, kar je njihova pravica. Pa tudi vi kmetje, ne delajte vsak po svojem! V edinosti je moč! Vsake države steber je kmečki stan, najbolj pa naše jugoslovanske. Važni zakoni glede kmečkih

Politični pregled.

Mir še pred Veliko nočjo?

Pariz, 6. aprila. (T. K.) Lloyd-George je rekel v nekem pogovoru: „Jaz potrebujem še dva tedna časa, ker mi se bližamo koncu mirovne konference.“ Lloyd-George in Pichon sta mnenja, da se bodo mirovni pogoji že pred Veliko nočjo določili. Nemci bodo mogli podpisati mir koncem aprila ali začetkom maja. Tako angleški državnik. Upamo, da se bodo njegove besede izpolnile in da bodo tudi koroški Slovenci rešeni nemškega tiranstva.

Vprašanje Koroške.

(Posebno poročilo „Miru“.)

Pariz, 7. aprila. Pri sedanjih razpravah na mirovnem posvetu veselil se obravnavajo le naše zahodne meje, ker so del velikega morskega in trgovsko-prometnega problema. Medtem ko se bodo vsa taka vprašanja rešila po enotnem načelu, se bo pripadnost notranjih ozemelj, med katere spada tudi Koroška, odločevala od slučaja do slučaja. Koroške zadeve pridejo na razgovor čez kaka dva tedna. Vendar morem po svojih informacijah zagotoviti že sedaj, da ne bodo obveljale zahteve nemškega imperializma. Usoda Celovca in Beljaka še ni odločena.

Dr. Korošec pometa.

Zagreb, 8. aprila. „Rječ SHS“ piše, da se je ob rekonstrukciji kabineta veliko razpravljalo o vprašanju, če je pri svobodni trgovini sploh še potreben resort za prehrano. Vlada se je končno odločila, naj resort ostane. Prehrano je prevzel dr. Korošec, ki jamči za dobro in hitro izvedbo poverjene mu naloge. Dr. Korošec se je že informiral o prehranjevalnih razmerah po državi. Včeraj je nadzoroval v Novem Sadu. Rezultat tega nadzorovanja je, da je 40 uradnikov od posameznih uradov odpuščenih iz službe.

Delavec — Slovenec Jože Gostinčar postal minister.

Za ministra za socialno skrbstvo v Belgradu je bil imenovan Slovenec Jože Gostinčar, ki je tudi koroškim delavcem dobro znan. Izpeljati hoče korenito vse zakone in uredbe, da se bo gmotni položaj delavstva zboljšal. V prvi vrsti bo izvedel socialno zakonodajo, kakor socialno, starostno in invalidno zavarovanje, zavarovanje bolnih in brezposelnih. — Mi želimo novemu slovenskemu ministru-delavcu, da se mu njegov načrt popolnoma posreči.

Narodno predstavništvo.

Beograd, 7. aprila. Danes popoldne se je vršila konferenca parlamentarnih strank, pri kateri je razvijal ministrski predsednik Stojan Protić delavni program Narodnega predstavništva v bližnji bodočnosti. Napovedal je okrog 10 zakonskih načrtov, ki bodo v najbližjem času predloženi, namreč o agrarni reformi, poslovniku, provizorni ustavi, državljanstvu, volilni red in več zakonov važnega socialno-političnega značaja, vrhu tega

posestev so že izdelani, treba je, da ste poučeni o vsem. Med vojno se je kmet po večini sicer otresel dolgov, a zanaprej bodo veliki davki in druga velika plačila. Ako bo kmet hotel izhajati, bo moral zboljšati vse panoge kmetijstva. Poprava močno zanemarjenih gospodarskih poslopij, izpodreditev živine in zboljšanje živinoreje, zboljšanje njiv, travnikov in pašnikov, pametno gozdarstvo, cenena pridobitev in dobra prodaja poljskih pridelkov, lesna trgovina, izrabljanje vodnih moči, nabava dobrih poljedelskih strojev, posli itd. Vse to so vprašanja, o katerih morate biti, kmetje, poučeni, če hočete v prihodnje obstati na svoji grudi in ohraniti močan, nezadolžen kmečki stan. Kmetijske podružnice vam bodo preskrbele pouk o vseh kmečkih vprašanjih in vam šle na roko v vseh vaših potrebah. Zato snujete jih, vsak posestnik naj pristopi!

„Preoblačvanje.“

Ko sem prišel v Črno, so jo ravno „preoblačvali“. Na ponosni novi šoli, štirirazrednici, blestel mi je že od daleč naproti velik napis „Narodna šola“. Prej so bili v Črni deloma samo nemški, deloma dvojezični napisi. Sedaj pa so že nekateri hiše, zlasti gostilne, preskrbljene z velikimi, lepimi samoslovenskimi napisi. Pred Matevžovo gostilno je pleskar stal ravno na lestvi in delal velike črke. Trgovci se še nekako „nazaj držo“. Le pogum! Zdaj je Jugoslavija „trumf“. V Mózici, ki je po zadnjem požaru prenovljena, kaže zdaj popotniku svoje zelo prijazno lice, sem videl „Ljudsko šolo“ in „Občinski urad“. Drugih slovenskih napisov, razven enega starega na slo-

redni proračun za leto 1919/20. — Govoril je poslanec Narodnega kluba dr. Laginja, ki je skušal ublažiti znana separatistična izvajanja dr. Krnića. Finančni minister Ninčić je naposled napovedal, da je že izdelan in da bo Narodnemu predstavništvu kmalu predložen načrt o močnem progresivnem obdačenju vojnih dobičkov. — Po dosedanjih dispozicijah pojde parlament v petek na velikonočne počitnice.

Povratek v domovino.

Zagreb, 7. aprila. Danes je prispel semkaj znani publicist, pisatelj in novinar Milan Marjanović (pričetkom vojne je nekaj tednov bil na ljubljanskem gradu interniran).

Vesela vest.

Iz dobro poučene strani smo zvedeli, da se koroško obmejno vprašanje na konferenci za Jugoslovane dobro razvija. Torej glave po koncu! Ne verujte novicam nemškega časopisja, da so meje že določene. To ni res! Meje se bodo vse skupaj na konferenci v Parizu določile — ne pa v Celovcu!

Nov poverjenik na Hrvatskem.

Zagreb, 8. aprila. Na ukaz regenta Aleksandra je imenovan veliki župan dr. Tomjenović za poverjenika za notranje zadeve.

Italijanski dezertjeri.

Bakar, 8. aprila. Iz Pirana je danes došel semkaj odposlanec honvetualcev v spremstvu laškega duhovnika. Izjavil je med drugim, da so se v zadnjem času zelo razširile dezertacije italijanskih vojakov.

Aretacije v masah.

Z vlakom, ki prihaja iz Ajdovščine v Gorico, prevvažajo Italijani dan za dnevom ujete fante, može, dekleta in žene. Sumi se, da jih odvažajo v Italijo.

Nemško-italijanske intrige.

Nemci intrigirajo, Italijani sekundirajo, t. j. Nemci so proti nam in Italijani jim pomagajo. „Celovčanki“ se poroča iz Ljubljane, da bo komisija, ki je v Ljubljani, določila severno mejo in „Celovčanka“ se baha, da je to važen uspeh italijansko-nemškega sporazuma. Da, mi že davno vemo, da se celovski Nemci vedno hodijo v Trbiž od decembra naprej — Italijanom ponujat in laskat ter jih prosijo pomoči zoper Slovence. Mi smo mislili, da so koroški Nemci bolj značajni kot drugi. Pred pol leta ni bilo iz nemških ust skoro nobene druge besede slišati kakor samo „der wallische Verräter“ (italijanski izdajalec)! in „Gott strafe England“ (Bog kaznuj Angleško)! — In danes?

Jadranski problem na pariški konferenci.

Lucern, 7. aprila. Danes se nadaljuje v Parizu debata o jadranskem vprašanju. Načelna vprašanja so baje že rešena in se danes debatira meritorno o posameznih točkah. Najzanesljivejši znak, da so odstranjene angleško-francoske di-

venski gostilni, pa še ni. V Guštanju je velik napis „Občinski urad trga Guštanj“. Gostilna pri pošti, Lečnikova, Kleinlerherjeva in mesar Schwarz že imajo slovenske napise. Sicer pa to „preoblačvanje“ nemškutarske Koroške še ne gre prav hitro naprej. Nekaj je zadrževal zimski čas, nekaj pa nekateri še vedno odlašajo, češ, kdo ve, kaj še pride? Tako je v Prevaljah, Pliberku, Velikovcu in Spodnjem Dravberku. Nemškutarski gostilničarji, trgovci in obrtniki še vedno upajo, da se še povrnejo stare zlate nemškutarske razmere. Laški pesnik Dante je nad peklom videl zapisano: „Lasciate ogni speranza!“ „Pustite vsako upanje“ nemškutari in „udajte se!“ tako kliče sedanji jugoslovanski čas. — V poštenu, vedno slovenski gostilni gospe Drofelnikove v Črni sem vprašal prijazno, vrlo gospo: „No, ali pri Vas pa ni treba hiše ‚preoblačvati?‘“ Dejala je: „Ne, pri nas pa ni treba.“ In tiho, ponosno veselje ji je šlo preko lica. Živijo! Značajji so zmagali.

Iz Črne v Koprivno. Ko sem izrazil g. župniku Dobrovcu namen, da hočem v Koprivno, je dejal: „Počakaj malo, prijatelj! Bomo kmalu videli, je-li župnik doma.“ Nato je stopil k telefonu, in v par sekundah se je že oglasila mati g. župnika Hojnika v Koprivni: „Župnika sedaj ni doma, pa pride na večer.“ V daljavo poltretje ure iz črnškega v koprivsko župnišče je napravil inteligentni in za vsak pameten napredek vneti župnik Hojnik telefon, po katerem je v stiku s svetom, zakaj v Koprivno je daleč in pošte včas, zlasti po zimi, dolgo ni. Tako pa s Črnjani vred hitro zve vse važne najnovejše svetovne novice.

ference, je razgovor Lloyd Georgea. Vsled tega se smatra, da je razven jadranskega vprašanja vse drugo urejeno. Zato se z našim vprašanjem bavijo že od zadnjega četrtka. Orlando vzdržuje svojo zahtevo, naj se popolnoma prizna londonska pogodba in k temu doda še Reka. Pripraviti se je treba, da bo konferenca najbrže sklenila nam dati Dalmacijo, Lahom Trst in Gorico, Reka pa da bo avtonomna.

Švicarska sodba.

Geneve, 7. aprila. „Journal de Geneve“ je v nedeljo objavil uvodnik „Jugoslovanska politika“, v katerem piše: Čisto pravilno je jugoslovansko vprašanje, da je vsak kompromis nemogoč. Vkljub jedinstvu, ali bolje ravno radi njega, ni niti misliti na to, da se Slovenci odrečejo tretjini svojega naroda in se ostanek v kompenzacijo za to združi s Srbi. S svojim predlogom na arbitražo so Jugoslovani dokazali, da bi sicer ne nasprotovali kompromisu, toda drugačnemu, ki bi ga večina Jugoslovanov sprejela kot odrešitev, toda preveč je, ako zahtevamo od njih, da sami predložijo tak kompromis.

Antanta in naše vprašanje.

Geneve, 7. aprila. Ravnokar izvem, da se Amerika v vprašanju Dalmacije zelo energično zavzema za Jugoslavijo. Vsled tega se smatra, da je dalmatinsko vprašanje za nas jako ugodno. Glede Reke stoji ta hip v ospredju vprašanje avtonomije. Lloyd George se bolj nagiba k Lahom, na njega pa izvajata precej močan pritisk „Times“ in „Daily Mail“. Jadransko vprašanje in Gdansko sta še vedno v ospredju pariških posvetovanj.

Barantajo!

Bern, 8. aprila. Iz Pariza poročajo, da se tudi jadransko vprašanje bliža rešitvi. Gorica z Goriško, Trst in Istra so izven diskusije (politične barantije!), ker antanta pripoznava pravico Italije do teh ozemelj (seveda samo po londonskem dogovoru!). Gre le za Reko, ki bo najbrže svobodna luka pod protektoratom Italije (!). Politični krogi sodijo, da bo Dalmacija z vsemi otoki najbrže pripoznana Jugoslaviji. Taka rešitev jadranskega vprašanja bi pomenila kompromis med Wilsonom in Orlandom in da skoro ni upanja, da bi mirovna konferenca sklenila drugačno rešitev. (To poročilo je gotovo narekovano od italijanskega „svetega egoizma“ ter se takoj vidi, kam pes taco moli!)

Razgovori in agitacije. — Ljudsko glasovanje. — Reka.

Geneve, 7. aprila zvečer. Naš pariški poslanik Vesnić objavlja v „Petit Parisien“, da je jugoslovanska delegacija včeraj iznova predložila četvorič noto, v kateri predlaga ljudsko glasovanje v ozemlju, ki ga zahtevajo Lahi. Barzilaj izjavlja v drugem razgovoru, da če Reka ne pripade Italiji, bi to povzročilo težke nemire in da bi laška delegacija zapustila Pariz, če se njene zahteve ne uresničijo in da je že itak užaljena nad tem, da se vprašanje Reke v odboru četvorič sploh razpravlja, ker smatra Italija to vprašanje za rešeno. Izjavil je nadalje, da se Orlando

Pa tudi zase in za druge Koprivce po telefonu naročuje to ali ono, po kar bi sicer moral poslati človeka na dolgo pot.

Iz Črne pelje ob bistrem potočku do pod Koprivno lepa skoro nalahko se dvigajoča cesta, katero so Koprivci po prizadevanju župnikovem in zaslugi poslanca Grafenauerja zgradili na lastne stroške in s podporo dežele. Treba je samo dograditi še zadnji del, ki se bo dvignil iz doline po pobočju gore na vrh k sv. Jakobu, k župni cerkvi. Ta del prav izpeljati, da bo povsod enaka strmina, blizu 8 metrov višine na 100 metrov daljave, to je zopet naloga župnikova. Zato ga ob lepem vremenu redno ni doma, ker je pri delavcih.

Koprivna je pobočje visokih gor, ki so na znotraj vse obrnjene proti središču, kjer na zelo strmeh vrhu v višini okroglo 1200 metrov čepi majhna, pa čedna župna cerkev sv. Jakoba. Zraven je priprosto župnišče z drvarnico. Za kako drugo poslopje pa bi že prostora ne bilo. Nekoliko v stran ob vznožju še višje gore pa so poslopja Mežnarjeve kmetije. Drugih hiš tukaj ni. Prav mična pa je mala kapelica ali križ pred župniščem, kjer je še ravno toliko prostora, da morejo tudi koprivški šolarji malo poskakati.

Ko sem drugo jutro ogledoval te obronke in vrhove, moral sem se čuditi žilavosti in vztrajnosti našega človeka. Tu in tam čepi na kakem parobku kmečka hiša, da bi mislil, privezati so jo morali k materi zemlji, da je ne odnese vihar, ki je tukaj večkratni gost. Okoli hiše, spodaj in zgoraj in ob straneh pa leže, ne, skoraj bi rekel, stoje male njivice, večinoma izkopane, na katerih zraste borni pridelek. (Konec sledi.)

zato ni udeležil razgovora s Trumbičem, ker se zastopnik Italije ne more razgovarjati z reprezentantom države, ki ima pol milijona laških vojakov na vesti. (Ko so Lahi cvilili, so pa njihovi reprezentanti smeli sklepati rimski pakt.) — Vprašanje Reke je torej sedaj v ospredju. Barzilaj objavlja drug razgovor v „Morningpost“ s podobnimi izjavami, samo da mu ponuja za angleško javnost preračunano laško prijaznost češ, če se laške zahteve uresničijo, bo Italija zelo dobro postopala z onimi Jugoslavlani, ki pridejo pod njo. Razven tega grozi, da se bo Italija združila z Nemci proti antanti. — Barzilaj je duša laške propagande. Dne 5. t. m. je pozval k sebi vse pariške časnikarje, ki imajo količkaj znano ime, ter jih ščuval proti nam.

Pariška konferenca se vendar bliža koncu.

Geneve, 7. aprila. Zadnje vesti iz Pariza trde, da se je v soboto dosegel sporazum v vseh bistvenih točkah, izvzemši naše vprašanje. V vprašanju odškodnine je Clemenceau v zadnjem trenutku dosegel še velike koncesije. Obisk belgijskega kralja Alberta je bil izredno koristen za francosko stališče. Jadranski problem je danes edini na dnevnem redu.

Vesti in glasovi.

Geneve, 7. aprila. „Progress de Lyon“ javlja, da je Wilson že odklonil nekatere laške zahteve. — Zadnja dva dni se množe od vseh strani angleški glasovi, katerih najvažnejši je znani razgovor z Lloyd Georgeom v „Matinu“. Vsi ti glasovi pravijo, da bo mir sklenjen pred Veliko nočjo. „Westminster Gazette“ objavlja 5. t. m. razgovor z članom angleške delegacije, ki pravi, da morajo zavezniki zmanjšati svoje zahteve proti Nemcem, da bodo lahko imeli uspehe proti boljševizmu. Prislilne naredbe ne vodijo nikamor. — Odločitev v vprašanju transporta čet v Gdansk je simptom za to, da raste vpliv Anglosasov. Nadaljni simptom je zmaga one smeri, ki je nasproti boljševikom in Nemcem pripravljena k pogajanju. — Ko bo končana Smutsova diplomatska misija, bodo Francozi izpraznili Odeso.

Jugoslovanska umetniška razstava v Parizu.

Pariz, 7. aprila. Dne 10. aprila bo otvorjena jugoslovanska umetniška razstava v Petit Palaisu. Otvoril jo bo francoski minister prosvete.

Bavarska vlada — pobegnila.

Bavarska vlada je zapustila Monakovo (München) ter pobegnila v mesto Bamberg. V Monakovem na Bavarskem so nemški boljševiki proglasili sovjetsko republiko. Prejšnja vlada hoče organizirati odpor iz Bamberga in skoro gotovo bo prišlo do meščanske (državlanske) vojske na Bavarskem. — Uboga Bavarska!

Veronauk iz šole.

Na Ogrskem so vojaški sveti zaprli vse cerkve ter prepovedali učiti krščanski nauk v vseh šolah. Lepi časi se nam bližajo. Nič boljše ne bo na Koroškem, če Nemci dobe celo Koroško v oblast.

„Mir“ velja za celo leto od 1. januarja 1919:

za Jugoslavijo K 10.—
» inozemstvo » 15.—

Dnevne vesti.

Celovski občinski odbor za Jugoslavijo! V celovškem občinskem odboru je podžupan Pressien rekel: Glavna stvar je, da se meje z Jugoslavijo odpro in več živil noter pride. Tudi občinski svetnik Kober je zagovarjal in priporočal, da naj se meja z Jugoslavijo odpre. In demonstranti so 29. marca tudi zahtevali, da naj se meje z Jugoslavijo odpro. Tako vidimo, da so vsi pametni ljudje, tudi občinski svetniki, za zvezo z Jugoslavijo!

Selitev. Poroča se nam: Bivši koroški predsednik grof Lodron se preseli v Jugoslavijo k svojemu svaku baronu Bornu pri Sv. Ani nad Tržičem na Kranjskem. Da, dr. Krek je imel prav, ko je rekel: Vaše oči naj bodo obrnjene proti jugu, proti Balkanu, tam je vaša bodočnost. — Kakor se vidi že zdaj, ima Jugoslavija lepo bodočnost, ko že zdaj nemški grofje silijo vanjo.

Loče. V Ločah so na predvečer Marijinega oznanjenja v čast Mariji streljali. Toda nekdo je takoj poklical nemško vojaštvo iz Beljaka na po-

moč, češ, Jugoslavlani se bližajo. Iz Beljaka je takoj prišla pomoč — a je videla, da jih je nekdo „potegnil“. Vojaki so bili seveda zelo nevoljni in so dotičnega strahopetneža dobro podučili, kakšni so streli iz pušk in strojníc.

Glas iz Ziljske doline. Zadnje poročilo iz Ziljske doline je našlo velik odmev. Vsi nemški listi so ponatisnili vsebino članka. Vidi se, da je dopisnik zadel v sršenovo gnezdo in povedal resnico, da cela Ziljska dolina želi priti k Jugoslaviji, in Ziljan Šumi je dal članek predstaviti in v svoji „banki“ izobesiti.

Cerkvene vesti.

Župnim uradom. Kn. škof. ordinarijat odreja, da naj imajo župni uradi zadnje dni Velikega tedna molitvene ure za skorajšnji pravični mir.

Gospodarstvo.

Lesna produkcija, industrija, obrt, trgovina in eksport.

Čakajo nas velikanske naloge tudi na gospodarskem polju; naša dosedanja gospodarska šibkost je le povečala našo odvisnost. Tudi v bodoče ne bomo prišli do polne veljave, dokler se gospodarsko ne osamosvojimo, dokler ne bomo gospodarsko kolikor mogoče neodvisni od svojih močnih in ljubosumnih sosedov. Naša domovina je bogata na prirodnih silah, je obdarjena s kar najugodnejšo zemljepisno lego, na splošno — dani so vsi pogoji za gospodarski razvoj.

Premagati bomo morali še velike ovire, ker nam manjka predvsem narodno-gospodarsko nabornih ljudi, zlasti naraščaja. Pozdravljati moramo zato peščico mož, ki so vzeli to naše življenjsko vprašanje resno v pretres.

Moj namen ni ob tej priliki, spuščati se v splošne probleme naše bodoče narodno-gospodarske politike. Omejiti se hočem na našo lesno produkcijo, na to aktivno postavko v našem gospodarstvu. Govoriti hočem danes samo o slovenskih deželah, sicer pa velja vse to v isti meri za našo domovino. Iskreno želim, da bi mogel vsaj nekaj koristiti s svojimi skromnimi nasveti pri pospeševanju te stroke, ki naj jo dvignemo s pametnim gospodarstvom do tiste višine in popolnosti, da postane odločilna postavka v naši gospodarski bilanci. Priznati moramo: naša lesna industrija in trgovina se niti od daleč ne da primerjati s trgovino v drugih deželah in nam tudi ne prinaša takega bogastva, kakor na pr. Švedom ali Čehom in drugim narodom.

Naši lesni kakor tudi drugi producenti in trgovci niso pokazali dosedaj prevelike podjetnosti in trgovskega duha. Nočem trditi, da niso bistroumni, ne, oni so preveč konservativni, premalo ekspanzivni in z malim zadovoljni. Pri nas so vkoreninjeni še predsodki o trgovini, češ, tu ni treba posebnih zmožnosti in izobrazbe, a naše dijaštvo se je posvečalo rajši drugim bolj „gospodskim“ poklicem. Pozabiti ne smemo, da je neizobražen trgovec narodno-gospodarska škoda. Drugi narodi, posebno Angleži in Francozi naj nam bodo v bodoče za vzgled. Tam se posvečajo gospodarstvu in trgovini tudi najspodobnejši ljudje, ki imajo svetovni vpliv in ki so pridobili narodu nepregledno bogastva. Pri nedobro podkovanem trgovcu in producentu se seveda ekspanzivnost in podjetnost motrita s stališča nezaupnosti.

V najbližji bodočnosti prideta posebno dva važna faktorja v poštev. To sta naše šolstvo in naša organizacija. Poskrbimo v bodoče za strokovno resnično naobražen naraščaj in za organizacijo s sposobnim, strokovno izvežbanim vodstvom, ki naj se zaveda važnosti narodno-gospodarskega in socialnega vprašanja našega naroda, z vodstvom, ki naj z dobrimi nasveti, predavanji in izvestji naobrazuje svoje člane. Vse to bo najboljši jez proti navalu tujcev v naše gospodarstvo. Tujci so izželi dosedaj veliko milijonov narodnega premoženja, kar sedaj lahko vsaj deloma nekoliko popravimo z nacionaliziranjem tujih podjetij.

Skoro polovica naše zemlje je pokrita z gozdovi, katerim pa na žalost nismo posvečali tiste pozornosti kot po drugih deželah. Večina in najlepši gozdovi so v rokah nemških fevdalcev kot fidejkomisi ali pa v rokah države in cerkvene fonda. Le najmanjši del je v posesti zasebnikov, ki pa so gospodarili z gozdovi res neracionalno. Pozdravili bomo agrarno reformo in razlastitev raznih veleposestev, fidejkomisov in fondov; pri gozdovih pa moramo biti previdni, drugače bomo poznali v nekaj desetletjih gozd le še kot razkošnost, kakor na Francoskem, Nemškem,

Italiji itd. Ob priliki razlastitve pride gozd pod državno kontrolo, ker edino država lahko ravna z gozdovi na najbolj racionalen način. Na ta način bomo tudi dvignili naš lesni prirastek v nekaj letih za približno 30 odstotkov.

Večina naših gozdov ima mehak, in sicer smrekov, jelov, borov in macesnov les. Izmed trdega lesa, oziroma listnatega drevja pride največ v poštev bukev, manj hrast, javor, breza, topol, jelša itd. Za izdelovanje pohištva pride še v poštev orehov in črešnjev les in v manjši meri drugo sadno drevje. (Krasne listnate gozdove ima Hrvatska in Slavonija ter Bosna).

Naš letni lesni prirastek je znašal v slovenskih deželah pred vojno približno 140 tisoč vagonov, in sicer 80 tisoč vagonov stavbnega (rezanega in tesanega) ter 60 tisoč vagonov drv. (Vagon po 10 ton ali 20 m³). V nekaj letih bi se dal ta prirastek dvigniti za okroglo 40 tisoč vagonov.

Pod lesno industrijo in obrtjo razumem pred vsem žage, ki pridelujejo rezan les, potem izdelovanje pohištva, posebej stolov, parketov, zabojev, sodov, železniških pragov, brzojavnih kolov, lesne volne, lesovine, čreslovine, celuloze, žganega oglja, izdelovanje kopit, obročev, destilacija lesa (acetona), lesene šibice za vžigalice, lesenega lepila, lesenih žrebljev (za črevlje), lesnega cementa itd.

Od vseh strok so najbolj zastopane žage, katerih število znaša v slovenskih deželah približno 2320, od teh je 40 večjih parnih žag. Izrezanega in tesanega lesa smo izvozili pred vojno okroglo 50.000 vagonov v vrednosti 40 milijonov kron. Sicer je to ena odločilnih postavk v naši gospodarski bilanci. Zakaj nismo dobili več za ta les, dasi je bila njegova vrednost na svetovnem trgu mnogo večja, in koliko denarja je prišlo pri tem v tuje roke, omenjam bolj spodaj.

Kakor je že razvidno iz števila žag, so te po svoji ogromni večini male vodne žage v posesti manjšega producenta, obrtnika ali poljedelca, ki črpa iz njih največkrat le svoj postranski zaslužek. Ta zaslužek pa je pičel, ker so manjši producenti skoro popolnoma odvisni od tujih kupcev, ki izkoriščajo njegovo nevednost in nesposobnost za trgovanje. Ker je poleg vsega drugega financijelno slab in strokovno nenaobražen, so njegova tehniška sredstva jako primitivna, zato se mu tako izdelovanje tudi slabo rentira kljub velikim naporom in dolgemu delavnemu času. Kako bomo temu v bodoče odpomogli, posebno če bomo dvignili s pametnim gospodarstvom lesni prirastek in izdelovanje istega za 30%? Pred vsem moramo misliti na zboljšanje tehniških sredstev, s katerimi se bo v krajšem času bolj ekonomsko izdelovalo več in boljše. Ali ni bilo škoda, da se je naš les, ki je znan kot najboljši (posebno koroški, potem gorenjski in štajerski) tako površno in neenakomerno rezal? Po cenah ni prišel do veljave kot najboljši les na trgu. Čutimo torej neobhodno potrebo po organizaciji, po skupnem vodstvu, ki naj tehniško in financijelno pomaga manjšim producentom ter komercijelno vodi vso produkcijo.

(Konec prihodnjič.)

Projekt električnih naprav ob Dravi in na Vrbskem jezeru.

Spisal J. Z.

(Dalje.)

Stvar je taka! Prenesite perivnik s 75 kg z dvorišča pred hišo na cesto in ga vlečite eno uro daleč, to je 60 sekund = 1 minuta, 60 minut = 1 ura, torej $60 \times 60 = 3600$ sekund; v teh 3600 sekundah ste delali za 3600 konjskih sil, ker ena sila eno sekundo traja; povrhu pa ste prišli z vašim perivnikom 3600 metrov naprej, ker ima ena konjska sila en meter dolgosti. Tako ste dosegli uro konjske sile (Pferdekraftstunde). Če pa imate električen stroj (dinamo), ki vam v eni sekundi en kilowatt producira, potem vam je produciral kilowatno uro, ako je celo uro delal. In takih kilowatnih ur se v naši deželi na leto okroglih 50 milijonov zgubi, samo zato, ker pri obstoječih električnih napravah jezovi, rake, prekopi in stroji sami na sebi niso tako precizno narejeni in konstruirani, da bi vsako kapljo vode zamogli porabiti. Sedaj veste, koliko moči se na leto zgubi in torej imajo tisti prav, ki trde, naj se ta moč bolj gospodarsko porabi, mesto nove centrale gradi!

Čemu pa se ta sila imenuje ravno kilowatt? Imenuje se zato, ker ima zgoraj imenovani Watt za elektrotehniko toliko zaslug, da so električno enoto po njem imenovali, kakor imamo denarno enoto po slavni vladarjih: Napoleon, Marija Terezija, ali kakor imamo obleke: raglan, alster, menčikof, havelok ali čikoš po znanih osebah

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Delniška glavnica: K 15.000.000.

Rezervni zaklad: K 4.000.000.

Prodaja srečke razredne loterije.

Kolodvorska ulica št. 27.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice: Celje, Gorica, Sarajevo, Split, Trst in Maribor.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun.
Kup in prodaja vrednostnih papirjev vseh vrst.
Srečke na obroke,
promese k vsem žrebanjem.

krščene. Da bo pa zveza še bolj jasna, popišemo v kratkih besedah cel Dravsko-vrbski projekt, kakor je zamišljen.

Električna napeljava je podobna velikemu vodovodu, kakršne imajo mesta iz studencev po več km daleč napeljavane: v gorah je velik rezervar, v katerega tečejo studenci; iz rezervarja je napeljena v mesto močna cev, ki je tem debelejša, čimveč je vode. V mestu samem pa je zopet velik rezervar (vodohram), iz katerega so napeljavane tanjše cevi po cestah in ulicah in od teh cevij se odcepijo še manjše cevi po hišah, dokler vam voda v kuhinji iz čepa v lonec ne priteče. Torej: čimbolj se voda deli, tim tanjše so cevi!

V Rožeku nameravajo zajeziti vodo, da je bo tem več pritekalo skozi podzemni kanal na jezersko stran. Ondi bo 28'65 m padca in pod njim napravijo turbino, to je vodoravno položeno, mlinskemu kolesu podobno, lopatasto kolo, ki je po osi zvezano z enim ali več električnimi stroji, ker jih je treba imeti nekaj pripravljenih, da takrat tekó, kadar se kak stroj pokvari ali popravlja. V teh strojih, imenujemo jih dinam ali generator, se nareja električen tok, ki je iz strojev napeljan po močnih bakrenih vrveh, imenovanih kabel. Ta kabel je tem debelejši, čimveč je treba toka odvajati; množino toka, ki se dela v stroju, pa merimo po voltih, imenovanih po možu Voltu, ki je za elektrotehniko tako slaven kakor Watt. Kar je torej za vodovod vodovodna cev, ki pelje v mesto, to je za električno napeljavo kabel, ki odvaja tok iz stroja v mesto. Električnih dinamo imamo pa dve vrsti: izravnanike (Gleichstrommaschinen), neizravnanike (Wechselstrommaschinen). Prav zanimivo bi bilo pojasniti tipa, a bi morali zlesti iz podlistka v prvo nadstropje, nad črto; tega nam pa naši politiki ne puste (za danes pustimo!), ker hočejo imeti v sedanjih časih prvo besedo in tudi največ prostora. Samo toliko povemo: izravnanike ima svojstvo, da sam takoj elektriko proizvaja; neizravnanike pa mora imeti zraven sebe majhen izravnanike, ki mu električen tok proizvede, da potem z istim neizravnanike nadaljuje, prilično tako, kakor je moral pri starejših avtomobilih šofer vedno motor zagnati, ker sam po sebi ni mogel pričeti bencin oplinjati. To napako ima torej neizravnanike; zato pa proizvaja neizravnanike do 30.000 voltov, medtem ko jih izravnanike (ki sam začne proizvajati) največ 5000, najnovejši v skrajni meri 10.000 voltov. Izravnanike rabimo torej za razsvetljavo, ker njih množina v voltih zadostuje, neizravnanike pa rabimo za industrijo ali železnico itd.; izravnanike rabimo za razsvetljavo tudi zato, ker tok bolj enakomerno proizvajajo, neizravnanike pa ne. V našem slučaju bi morali ob jezeru in pod Žihpoljem postaviti neizravnanike, ki proizvajajo veliko voltov, katere bi kupile tovarne, železnica in drugi. Sedaj tudi razumete, čemu so kabli različne debelosti, ker je med 5000 in 30.000 tak razloček, kakor pri vodovodu, ki daje vode po 5 ali po 30 litrov na sekundo in mora biti v poslednjem slučaju cev šestkrat obsežnejša kakor pri petih litrih.

Enota za izravnanike in neizravnanike je torej volt.

Iz kabla, ki je pri malem številu voltov (2—3000) napeljan iz stroja po drogovi (dandanes stane en kilometer takih drog z vsem kar je treba 60.000 K, in ker krona vedno pade od dne do dne bolj, medtem ko je pred vojno veljal 10—20.000 K), iz neizravnanike, ki proizvajajo do 30.000 voltov pa v zemlji, kakor vodovodne cevi, teče tok v mesto v omrežje; poprej pa ga je vjel poseben stroj, ki visoke volte zniža

za toliko, da jih zamore tanjše mestno omrežje vsprejeti; napetost v tem omrežju pa štejemo po ohmih (imenovanih po Ohmu): volti torej v mestu nehalo in se ohmi prično, ki imajo svoje ime po enako slavnem možu, kakor sta bila Anglež Watt in Italijan Volta. Spoznali smo torej razloček v strojih in omrežju, katere je treba danim razmeram prilagoditi, kakor še nihče ni z lopato jedel ali z žlico kopal, s karabincem zajcev streljal ali s flobertom nad Italijane hitel: vsaka stvar v svojem namenu.

Enota za omrežje je torej ohm.

(Konec sledi.)

Našim zadrugam: Hranilnicam in posojilnicam. Vidite, dragi zadrugarji, da so vas hotele „Fr. St.“ zadnjič „nafarbati“. „Fr. St.“ so zdaj — čujte — preklicale in same priznale in povedale, da ni res, da bi bila Zadrugna zveza v konkurzu. Nasprotno! K Zadrugni zvezi bodo pristopile vse članice, ki so bile preje pri njej. Torej le veselite bodite, da imate denar naložen v hranilnicah, ki se jim ni bati nobenega poloma. Jugoslovanska država je bogata in ne bo imela toliko davkov kot Nemška Avstrija, zato je denarna vrednost v Jugoslaviji veliko večja kot v Nemčiji.

Špirit. Pravijo, da je v tovarni v Limerčah 150 hl špirta, ki je namenjen za dunajsko centralo. Zakaj pa koroška nemška vlada ne zaseže tega špirta in ga ne razdeli med prebivalce, ki bi ga v teh revnih časih tako zelo potrebovali. In rum? Tudi rum bi lahko Fišlnova tovarna za celo deželno proizvajala.

Na Gradišču.

Odzvonilo je Ave Marijo. Tiho se je vlegel mrak po vasi, ko sem se podal na pot. Počasi sem korakal po hribu navzgor, kjer je stala župna cerkev. Belo so se svetlikali na pokopališču med temnimi grobovi in križi svetli nagrobni spomeniki. Pot se je vila po pokopališču naprej in potem zavila navzdol. — Stopal sem čez ozko brv na nasprotni hrib. Kmalu sem dospel na vrh. Pred menoj je ležala mala planota s številnimi grobljami in holmci, poraščena z gostim grmovjem. Na južni strani griča je bil globok prepad. Tik ob robu prepada pa je stal star, luknjast in deloma porušen zid — Gradišče. — To je kraj, kjer se je nekdanje bojeval trdi rožanski kmet proti groznemu sovragu, proti Turčinu. Na tem kraju je stal nekdanje ponosen grad vitezov Rasov, ki so dali Rožu ime; v turških vojskah je stal tu skupni tabor Rožanov. Tu so se bojevali pod vodstvom hrabrega Jurkota, sina kmeta Serajnika iz Svatena, ki je znan vsakemu iz Sketove „Miklove Zale“. — Tukaj na teh slovenskih krajih se šopiri zdaj tujec in skuša ugrabiti ubogemu kmetu še poslednjo posest, prostost in poslednjo narodno zavest! Toda ne bo se ti posrečilo, kruti sovrag, podjarmiti ubogo ljudstvo, oropati ga vse prostosti! Saj ga varuje naša Drava, saj ga čuvajo bratje onstran Karavank. Ne bo več dolgo trajalo, in železna roka pravice bo izgnala oholega vsiljivca iz teh vasi, livad in gozdov tja onstran Visokih Tur, kjer se prične njegov dom. — Slovenski kmet v Rožu, potomec nekdanjih junakov, ki so branili dolino proti Turku, vztrajaj in ne vdaj se, ker zmaga je tvoja!

Z. Z.

Listnica uredništva.

Naročnikom! Uprava „Mira“ vsem bralcem-naročnikom sporoča, da se je le-ta številka vsled nepričakovanih ovir in težko malo zakasnila. Prihodnje številke se bodo zopet redno tiskale. — **Hodiše.** Kakor smo zvedeli, je okr. glavarstvo nameravalo veselico prepovedati. Tako je zadeva za vse stranke ugodno končana. Delujte v slogi, kajti sloga jači, nesloga tlači!

Služba

organista in mežnarja

je razpisana v **Rožeku na Koroškem.** Posebno pripravno za rokodelca; nastopiti more takoj ali od 1. majnika 1919.

Ponudbe je nasloviti na **župnijski urad Rožek.**

Lastnik in izdajatelj: **Gregor Einspieler**, prošt v Tinjah.

Odgovorni urednik: **Otmár Mihálek.**

Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Telefon 179.

Sadjevec

vino in

kislo vodo razpošilja

A. Oset, p. Guštanj.

M. Česenj, trgovina z lesenino **Kranj** (Kranjsko)

priporoča gg. trgovcem in kmetovalcem svojo zalogo **lesenega poljskega orodja in lesenih izdelkov**, kakor **grabelj, senenih vil, cambohov, košev, vsakovrstnih korb iz protja, mlinskih sit, rešetov, različn. škafov, čebrov**, kakor tudi vse **lesene kuhinjske potrebščine.**

Agitirajte za razširjanje „Mira“, ki je zlasti v tem času za vsakega koroškega Slovenca zelo važen in nujno potreben!

Paramente

kakor mašna oblačila, pluviala, veta, plaščke za ministrante, cerkveno perilo, birete, kolarje, šmizete, kelih, ciborije, monštrance, zvončke itd., križe, sohe v bogati izbiri po nizkih cenah ima v zalogi **oddelek za paramente Jožefovega društva v Celovcu.**

V zalogi Družbe sv. Mohorja v Celovcu

je nanovo izšla knjiga:

Izbrani spisi dr. Jožefa Vošnjaka

I. zvezek:

Troje angelskih češčenj.

Povest.

Cena: Mehko vez. 1 K, za družnike 80 h, po pošti franko 14 h več.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

Pavličeva
ulica
št. 7.

urađuje vsak dan, izvzemši nedelje in
praznike, od 10. do 12. ure dopoldne.

Varno naložen denar; najugodnejši kredit za posestnike.

Pavličeva
ulica
št. 7.